

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ธุรกิจโรงสีข้าวเป็นธุรกิจหลักของประเทศที่สร้างงานให้กับภาคเกษตรกรรม และเป็นธุรกิจที่สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศได้ จะเห็นได้จากในปี พ.ศ.2552 ประเทศไทยส่งออกข้าวเป็นอันดับที่ 1 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าของประเทศ(ตารางที่ 1.1) โดยส่งออกข้าวเป็นจำนวน 172,207.65 ล้านบาท และการส่งออกข้าวของประเทศไทยก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2548 (ตารางที่ 1.2 และภาพที่ 1.1) นอกจากนี้พบว่าประเทศไทยได้ส่งออกข้าวประมาณร้อยละ 40-45 ของปริมาณผลผลิตทั้งหมดและยังคงรักษาตำแหน่งผู้ส่งออกข้าวอันดับหนึ่งของโลกยาวนานเกือบ 30 ปี และในปี พ.ศ. 2551 การส่งออกข้าวไทย คิดเป็นร้อยละ 37 ของการค้าข้าวโลก เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 30 ในปี 2550 เนื่องจากปริมาณการส่งออกที่เพิ่มขึ้นเป็น 10.6 ล้านตันข้าวสาร มูลค่า 203,219.08 ล้านบาทในปี 2551 เปรียบเทียบกับ 9.193 ล้านตันข้าวสาร มูลค่า 119,215.41 ล้านบาทในปี 2550 ตลาดการค้าข้าวโลกได้ขยายตัวเติบโตในอัตราร้อยละ 2.26 ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา จาก 27.18 ล้านตันข้าวสาร เป็น 29.09 ล้านตันข้าวสาร ในปี 2551 จากปริมาณการค้าข้าวในตลาดโลก ในปี 2551 ดังกล่าว เป็นข้าวไทยถึง 10.6 ล้านตันข้าวสาร(ส่วนแบ่งการตลาดร้อยละ 37) ตามด้วยเวียดนาม(ร้อยละ 16) สหรัฐอเมริกา(ร้อยละ 12) ปากีสถาน(ร้อยละ 10) อินเดีย(ร้อยละ 9) และจีน(ร้อยละ 3) (Thailand Rice Convention,2009)

ตารางที่ 1.1 การส่งออกสินค้าสำคัญของไทยเรียงตามมูลค่าจำนวน 5 อันดับ ในปี พ.ศ.2552

(มูลค่า : ล้านบาท)

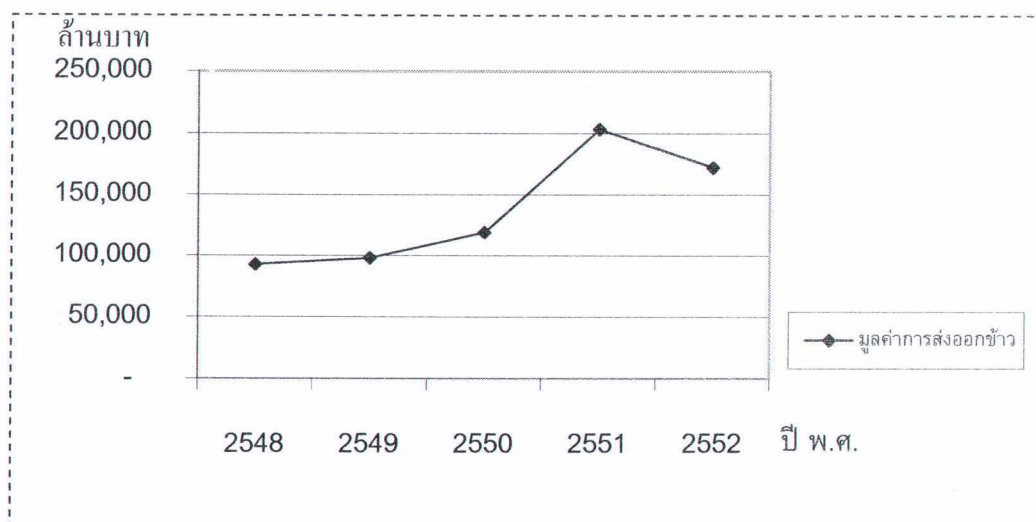
อันดับที่	รายการสินค้า	มูลค่าการส่งออก
1	ข้าว	172,207.65
2	ยางพารา	146,263.60
3	ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	51,602.22
4	ไก่แปรรูป	47,456.14
5	กุ้งสดแช่เย็น แช่แข็ง	46,098.82

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์,4 มีนาคม 2553

ตารางที่ 1.2 มูลค่าการส่งออกข้าวของไทย ระหว่างปี พ.ศ.2548-2552

(มูลค่า : ล้านบาท)

ปี พ.ศ. 2548	ปี พ.ศ. 2549	ปี พ.ศ. 2550	ปี พ.ศ. 2551	ปี พ.ศ. 2552
92,943.72	98,179.00	119,215.41	203,219.08	172,207.65

ภาพที่ 1.1 มูลค่าการส่งออกข้าวของไทย ระหว่างปี พ.ศ.2548-2552

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร, 2553

ธุรกิจโรงสีข้าวขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีความแข็งแกร่งอาจจะสามารถเติบโตเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพและแข่งขันในตลาดโลกได้ รวมทั้งก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นด้วย จากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า SMEs (Small and Medium Enterprises) ประสบปัญหาการขอกู้เงินจากสถาบันการเงิน ส่งผลให้ SMEs ขาดแคลนเงินทุนที่จะนำมาใช้ในการลงทุนหรือขยายการลงทุนหรือใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน ทั้งนี้เนื่องจาก SMEs ขาดหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ ทำให้ต้องพึ่งพาเงินกู้นอกระบบ และต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูง นอกจากนี้ธุรกิจโรงสีข้าวยังมีปัญหาการขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และปัญหาการแบกรับภาระสต็อกข้าวของรัฐบาล อันเกิดจากโครงการรับจำนำข้าว โดยในปี พ.ศ. 2550 ธุรกิจโรงสีข้าวได้รับผลกระทบจากการปรับนโยบายการรับจำนำข้าว ส่งผลให้โรงสีข้าวหลายแห่งขาดรายได้จากการรับจำนำข้าวตามโครงการรับจำนำจากการรับจ้างสีข้าวที่อยู่ในโครงการรับจำนำ และมีความต้องการเงินหมุนเวียนเพิ่มขึ้นเพื่อรับซื้อข้าวเปลือกในตลาด รวมทั้งโรงสีข้าวที่ เป็นผู้ส่งออกข้าวด้วยต้องเผชิญกับปัญหาการแข็งค่าของเงินบาทยิ่งส่งผลให้กำไรของโรงสีนั้นลดลง ในขณะที่ต้องเผชิญกับราคาข้าวที่อยู่ในเกณฑ์

สูงขึ้น โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิและข้าวเหนียว ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนนั้นเนื่องมาจากโรงสีต้องซื้อข้าวจากเกษตรกรด้วยเงินสด แต่จำหน่ายข้าวให้กับผู้ส่งออกด้วยการให้เครดิตหรือเงินเชื่อ เมื่อผู้ส่งออกข้าวเผชิญกับปัญหาการแข็งค่าของเงินบาท ผู้ส่งออกข้าวบางรายเริ่มชะลอการชำระเงินค่าข้าวสาร ส่งผลให้ธุรกิจขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนมากขึ้น รวมทั้งธุรกิจโรงสีข้าวบางแห่งในภาคกลางต้องมีต้นทุนในการผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากในภาคกลางมีจำนวนโรงสีมากกว่าปริมาณข้าวที่ผลิตได้ ทำให้โรงสีข้าวบางแห่งต้องไปรับซื้อข้าวเปลือกนอกพื้นที่โดยเฉพาะในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อให้มีข้าวเพียงพอต่อกำล้างการผลิต

ปัญหาของการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในเบื้องต้นพบว่า ธุรกิจโรงสีข้าวขนาดกลางและขนาดเล็กในประเทศไทยต้องพบกับปัญหาขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน นั่นคือ ปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน ซึ่งอาจส่งผลให้ธุรกิจโรงสีข้าว คนงาน และเกษตรกรได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากธุรกิจโรงสีข้าวที่ขาดสภาพคล่องทางการเงินก็จะขาดแคลนแหล่งเงินทุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ จึงทำให้ธุรกิจโรงสีข้าวอาจต้องง้อรับซื้อข้าวจากเกษตรกร และไม่สามารถเปิดจุกรับซื้อข้าวกับเกษตรกรเพิ่มขึ้นได้ เมื่อศึกษาเพิ่มเติมพบว่าธุรกิจโรงสีข้าวที่มีสถานภาพล้มละลายซึ่งศาลล้มละลายกลางได้มีคำพิพากษาและมีคำสั่งให้ธุรกิจโรงสีข้าวเป็นบุคคลล้มละลายจึงสิ้นสภาพการเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายแล้วตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งมีจำนวนทั้งหมด 6 แห่ง เป็นบริษัทจำกัด 3 แห่ง และห้างหุ้นส่วนจำกัด 3 แห่ง ธุรกิจโรงสีข้าวที่มีสถานภาพเลิกซึ่งนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนแล้วและได้จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีมีจำนวนทั้งหมด 40 แห่ง เป็นบริษัทจำกัด 14 แห่ง ห้างหุ้นส่วนจำกัด 26 แห่ง ธุรกิจโรงสีข้าวที่มีสถานภาพเลิกแต่ยังไม่เสร็จการชำระบัญชีมีจำนวนทั้งหมด 55 แห่ง เป็นบริษัทจำกัด 3 แห่ง ห้างหุ้นส่วนจำกัด 51 แห่ง และห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล 1 แห่ง ธุรกิจโรงสีข้าวที่มีสถานภาพร้างซึ่งนายทะเบียนได้ขีดชื่อออกจากทะเบียนแล้วตามความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีจำนวนทั้งหมด 27 แห่ง เป็นบริษัทจำกัด 9 แห่ง ห้างหุ้นส่วนจำกัด 18 แห่ง รวมทั้งมีธุรกิจโรงสีข้าวที่ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดมีจำนวนทั้งหมด 2 แห่ง เป็นบริษัทจำกัด 1 แห่ง และเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด 1 แห่ง(ตารางที่ 1.3) โดยผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าธุรกิจโรงสีข้าวขนาดกลางและขนาดเล็กในประเทศไทยมีความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่องเป็นอย่างไร และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของโรงสีข้าวขนาดกลางและขนาดเล็กกับความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่องว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ถ้ามีความสัมพันธ์จะมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างไร รวมทั้งศึกษาว่า

ธุรกิจโรงสีข้าวขนาดกลางและขนาดเล็กมีความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่องแตกต่างกันหรือไม่

ตารางที่ 1.3 จำนวนธุรกิจโรงสีข้าวจำแนกตามสถานภาพของกิจการ

ประเภทของ นิติบุคคล	ล้มละลาย (แห่ง)	เลิก (เสร็จการชำระบัญชี) (แห่ง)	เลิก (ไม่เสร็จการชำระบัญชี) (แห่ง)	ร้าง (แห่ง)	พิทักษ์ทรัพย์ เด็ดขาด (แห่ง)
บริษัทจำกัด	3	14	3	9	1
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	3	26	51	18	1
ห้างหุ้นส่วนสามัญ นิติบุคคล	-	-	1	-	-
รวม	6	40	55	27	2

ข้อมูล ณ วันที่ 4 มีนาคม 2554

แหล่งที่มาของข้อมูล : กรมพัฒนาธุรกิจการค้า สังกัดกระทรวงพาณิชย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม
สงวนลิขสิทธิ์ปี 2548-2554 : บริษัท บีซีเนส ออนไลน์ จำกัด (มหาชน)

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าธุรกิจโรงสีข้าวขนาดกลางและขนาดเล็กในประเทศไทยมีความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่องเป็นอย่างไร และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของโรงสีข้าวกับความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่องว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ถ้ามีความสัมพันธ์จะมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างไร รวมทั้งศึกษาว่าธุรกิจโรงสีข้าวขนาดกลางและขนาดเล็กมีความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่องแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจโรงสีข้าวขนาดกลางและขนาดเล็ก
2. เพื่อศึกษาสภาพคล่องของธุรกิจโรงสีข้าวขนาดกลางและขนาดเล็ก
3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของธุรกิจโรงสีข้าวกับความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่อง รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่องของธุรกิจโรงสีข้าวขนาดกลางกับขนาดเล็ก

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ ดังนี้

- 1) คุณลักษณะของธุรกิจโรงสีข้าวมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร
- 2) คุณลักษณะของธุรกิจโรงสีข้าวมีความสัมพันธ์กับสภาพคล่อง
- 3) ธุรกิจโรงสีข้าวที่มีขนาดแตกต่างกันมีความสามารถในการทำกำไรแตกต่างกัน
- 4) ธุรกิจโรงสีข้าวที่มีขนาดแตกต่างกันมีสภาพคล่องแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะนิติบุคคลจดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ประเภทธุรกิจโรงสีข้าวในประเทศไทย ซึ่งเป็นธุรกิจโรงสีข้าวประเภทบริษัทจำกัดและห้างหุ้นส่วนจำกัดและเป็นธุรกิจโรงสีข้าวขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยมีการดำเนินงานจนถึงปีพ.ศ. 2554 และจดทะเบียนก่อนปีพ.ศ.2552 รวมทั้งเป็นนิติบุคคลโรงสีข้าวที่นำเสนองบการเงินและแสดงการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินในระหว่างปี พ.ศ.2548-2552

คำนิยามศัพท์

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความหมายโดยเฉพาะดังนี้

โรงสีข้าว คือ สถานประกอบการที่ดำเนินการหลักเกี่ยวกับการสีข้าว การฟัดข้าว การขัดข้าว การผลิตข้าวหนึ่งและข้าวตาก (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า,2552ก)

นิติบุคคลขนาดกลาง หมายถึง บริษัทจำกัด และห้างหุ้นส่วนจำกัด ที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า สังกัดกระทรวงพาณิชย์ ตลอดจนมีการดำเนินงานจนถึงวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ.2554(กรมพัฒนาธุรกิจการค้า,2552ข) ถ้าเป็นนิติบุคคลขนาดกลางประเภทค้าส่งจะมีสินทรัพย์ถาวรเกิน 50 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 100 ล้านบาท หากเป็นนิติบุคคลขนาดกลางประเภทค้าปลีกจะมีสินทรัพย์ถาวรเกิน 30 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 60 ล้านบาท (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม,2552)

นิติบุคคลขนาดเล็ก หมายถึง บริษัทจำกัด และห้างหุ้นส่วนจำกัด ที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า สังกัดกระทรวงพาณิชย์ ตลอดจนมีการดำเนินงานจนถึง 4 มีนาคม พ.ศ.2554 (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า,2552ข) ถ้าเป็นนิติบุคคลขนาดเล็กประเภทค้าส่งจะมีสินทรัพย์ถาวรไม่เกิน 50 ล้านบาท หากเป็นนิติบุคคลขนาดเล็กประเภทค้าปลีกจะมีสินทรัพย์ถาวรไม่เกิน 30 ล้านบาท (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม,2552)

สภาพคล่อง(Liquidity) หมายถึง ความคล่องตัวในการเปลี่ยนสินทรัพย์เป็นเงินสดให้ได้ ใกล้เคียงกับมูลค่าของสินทรัพย์นั้นมากที่สุด และสะท้อนว่ามีความแน่นอนเพียงใดเกี่ยวกับจำนวนเงินที่จะได้รับ(สิรินันท์ ธนิตยวงศ์,2541:25) รวมทั้งหมายถึงการที่มีเงินสดหรือมีสินทรัพย์ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายเพียงพอต่อการถอนเงินของผู้ฝากเงิน และต่อการชำระภาระผูกพันทางการเงินอื่นๆเมื่อถึงกำหนด(สภาวิชาชีพบัญชี, 2549:46)

การขาดสภาพคล่อง หมายถึง เงินสดในมือมีไม่เพียงพอที่จะดำเนินธุรกิจ เงินสดจ่ายมีมากกว่าเงินสดรับ และอาจทำให้ธุรกิจต้องล้มเลิกกิจการไปต่างๆที่ธุรกิจยังมีกำไรสุทธิอย่างต่อเนื่อง (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย,2553:47)

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (Liquidity Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่นิติบุคคลไม่สามารถปฏิบัติตามภาระผูกพันต่างๆเมื่อครบกำหนดได้ เนื่องจากไม่สามารถเปลี่ยนสินทรัพย์เป็นเงินสดหรือไม่สามารถจัดหาเงินได้เพียงพอตามความต้องการภายในระยะเวลาที่กำหนด และมีต้นทุนที่เหมาะสม ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายได้

คุณลักษณะของธุรกิจโรงสีข้าว(Characteristic of Rice Mill Business) หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับโรงสีข้าวและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโรงสีข้าว ในงานวิจัยครั้งนี้กำหนดไว้เป็นขนาดธุรกิจ อายุการดำเนินงาน ประเภทกิจการ และโครงสร้างทางการเงิน ซึ่งวัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

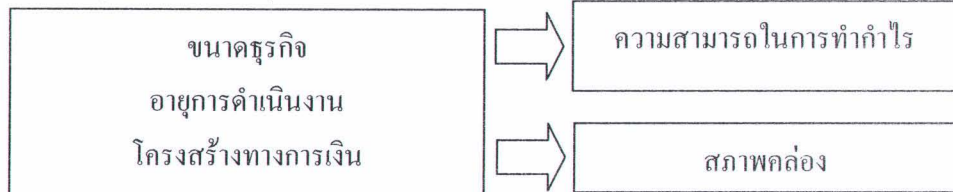
การวิจัยในครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ คือ

1. ธุรกิจโรงสีข้าวขนาดกลางและขนาดเล็กมีข้อมูลประกอบการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถบริหารความเสี่ยงด้านสภาพคล่องและมีความสามารถในการทำกำไรได้อย่างเหมาะสม
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลประกอบการวางแผน เพื่อกำหนดทิศทางการลงทุนและการพัฒนาธุรกิจโรงสีข้าวขนาดกลางและขนาดเล็กให้สาม เสดดำเนินงานในระยะยาวได้อย่างต่อเนื่อง
3. นักวิจัยอื่นนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางสำหรับทำวิจัยเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโรงสีข้าวในอนาคต

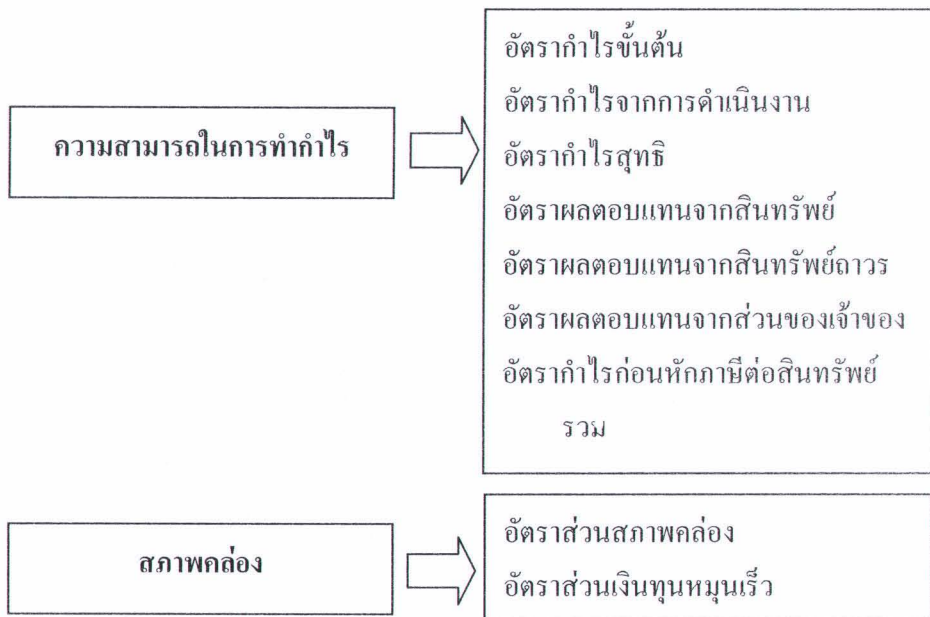
กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของธุรกิจโรงสีข้าวกับความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่องของธุรกิจโรงสีข้าวขนาดกลางและขนาดเล็ก มีกรอบแนวคิดดังนี้

คุณลักษณะของธุรกิจโรงสีข้าว

การศึกษาความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่องของธุรกิจโรงสีข้าวขนาดกลางและขนาดเล็ก ในระหว่างปี พ.ศ.2548-2552 มีกรอบแนวคิดดังนี้

การศึกษาความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่องของธุรกิจโรงสีข้าวแตกต่างกันตามขนาดธุรกิจ มีกรอบแนวคิดดังนี้

